

Tekst 1

Straling: hele bevolking onvrijwillig proefkonijn

- (1) Een man die vaak zijn mobieltje gebruikt, heeft een slechte kwaliteit sperma, blijkt uit een Hongaars onderzoek. En kinderen die veel televisie kijken, raken eerder in de puberteit, zo bleek uit een onderzoek van de universiteit van Florence. Niet omdat zij psychisch worden beïnvloed door de series die ze zien, maar omdat door de straling van het apparaat de productie van het hormoon melatonine afneemt. Dat hormoon gaat de vroegtijdige seksuele rijping bij kinderen tegen.
- (2) De mens omringt zich met steeds meer straling van elektromagnetische velden. DECT-telefoons¹⁾, GSM's, digitale babyfoons enzovoort, creëren signalen die het biologische systeem van mens en dier kunnen ontregelen. De mate waarin dat gebeurt, is afhankelijk van de aard, sterkte en duur van de straling en de gevoeligheid ervoor bij degene die bestraald wordt.
- (3) Op dit moment komt de door UMTS veroorzaakte straling daar nog bij. Die is vele malen sterker dan de portie die door GSM wordt geleverd, ook omdat het aantal zendmasten veel groter moet zijn om een dekkend UMTS-netwerk te verkrijgen.
- (4) Het is niet eenvoudig om wetenschappelijk te onderzoeken wat de uitwerking is van de cocktail aan 'elektrosmog' waaraan de mens zichzelf in toenemende mate blootstelt. Daarvoor is lange-termijnonderzoek vereist. In feite onderwerpt de samenleving zich op dit moment aan een grootschalig experiment waarvan de uitkomst volstrekt onzeker is.
- (5) Er zijn tekenen die erop wijzen dat er gezondheidsrisico's aanwezig zijn, zodat het om een onverantwoord experiment gaat. Daarin is de gehele bevolking onvrijwillig proefkonijn. Weliswaar heeft de wetgever het mensenrecht op gezondheid gedefinieerd, maar daarbij is een uitzondering gemaakt voor elektromagnetische straling: daarover kunnen burgers niet bij de rechter klagen. Zoiets vanzelfsprekends als een stralingsvrije woonomgeving is dus niet afdwingbaar. Wie daarnaar streeft, doet ogenblikkelijk zijn DECT-telefooninstallatie de deur uit, waarmee een belangrijke stralingsbron is weggenomen. Maar alles wat van buiten komt, blijft uiteraard aanwezig. De overheid heeft een aantal oorzaken van straling over het hoofd gezien. Het gevolg is dat de vastgestelde grenzen veel te ruim zijn.
- (6) Voor het telefoonbedrijf KPN staat daardoor niets de plaatsing van vele duizenden UMTS-zenders in de weg. Dat zou ook te gek zijn, aangezien diezelfde KPN de overheid 711 miljoen euro heeft betaald om die zenders te mogen plaatsen. In totaal betaalden de gezamenlijke telecom-providers de staat 2,7 miljard euro voor deze gunst.
- (7) Wat de overheid voor die 2,7 miljard euro echter heeft verkocht, is het recht van de burger op een stralingsvrije leefomgeving. Zo is bijvoorbeeld bij jonge kinderen het immuunsysteem nog in ontwikkeling. Sommige studies doen het vermoeden rijzen dat elektromagnetische straling daarop een negatieve invloed heeft. De uitwerking van de DECT-babyfoon van Philips zou een zekere overeenkomst kunnen tonen met die van het staafje DDT²⁾ dat moeders in de jaren vijftig van de vorige eeuw in de wieg van hun kind hingen om de vliegen te verjagen. DDT is al vele jaren volstrekt verboden, laat staan dat je het in de wieg toelaat. Maar de moeders die dat destijds de-

- den, wisten niet beter en hadden het beste met hun kind voor.
- 90 **(8)** In de volksgezondheid geldt daarom thans het voorzorgprincipe: zolang je niet weet of iets schadelijk is, doe je het niet of stel je heel strenge eisen.
- 95 Om die reden mag je niet meer roken in openbare gebouwen of op het peron. Maar de overheid verlaat dat principe ineens als het gaat om de mogelijk schadelijke effecten van draadloze telecommunicatie. Daarom mogen er wel tien personen tegelijk mobiel bellen in een treincoupé, terwijl het stralingsniveau in die coupé dan extreem toeneemt.
- 100 **(9)** De fabrikant van een speciaal mobieltje voor kinderen hanteerde het voorzorgprincipe inmiddels wel: hij heeft het toestel deze week uit de handel genomen, want hij wil niet het risico lopen over twintig jaar bedolven te
- 110 worden onder enorme schadeclaims. Philips is met zijn DECT-babyfoon zo ver nog niet, maar mij zou het niet verbazen wanneer ook deze fabrikant binnenkort overstag gaat. Als ikzelf een kinderdagverblijf leidde, zou ik DECT-telefoons en -babyfoons dus weren. Was ik baas over de NS, dan zou ik mobielvrije coupés instellen. Ging ik over het stads- en streekvervoer, dan zou ik het bellen in mijn voertuigen volledig verbieden. Was ik schooldirecteur, ook dan stond ik het mobiel bellen binnen mijn gebouw niet toe. Er zou zelfs geen enkele zendmast op mijn schooldak komen, hoezeer ik de vergoeding daarvoor ook zou missen. Zelfs zendmasten bij naastgelegen panden zou ik actief tegengaan.
- 115
- 120
- 125
- 130 **(10)** De staat mag dan blij zijn met de 2,7 miljard, de normen scherpen we zelf wel aan. Uit voorzorg.

*Naar een artikel van Maarten Legêne,
Brabants Dagblad, 15 januari 2005*

noot 1 DECT-telefoon = draadloze telefoon

noot 2 DDT = zwaar landbouwvergif

Tekst 1

- 1p 1 De schrijver leidt in alinea 1 het onderwerp van de tekst in.
Op welke manier doet hij dat?
- A de aanleiding noemen voor het schrijven van de tekst
 - B deskundigen uit het stralingsonderzoek voorstellen
 - C een pakkend detail noemen uit de rest van de tekst
 - D voorbeelden geven bij het centrale probleem van de tekst

Gebruik onderstaande tekst voor het beantwoorden van de vragen 2 en 3.

De tekst kan worden verdeeld in vijf delen:

- 1 deel 1: alinea 1
- 2 deel 2: alinea's 2-4
- 3 deel 3: alinea's 5-8
- 4 deel 4: alinea 9
- 5 deel 5: alinea 10

- 1p 2 Welk kopje geeft het beste de inhoud weer van deel 2?
- A Biologisch systeem
 - B Individuele verschillen
 - C Onzekerheid slaat toe
 - D Steeds meer straling

- 1p 3 Welk kopje geeft het beste de inhoud weer van deel 3?
- A Invloed van de commercie
 - B Persoonlijke keuzes
 - C Rechten van de KPN
 - D Rol van de overheid

- 1p 4 "Wat de overheid voor die 2,7 miljard euro echter heeft verkocht, is het recht van de burger op een stralingsvrije leefomgeving." (alinea 7)
→ Citeer de zin uit alinea 5 waaruit het duidelijkste blijkt dat dit recht nooit heeft bestaan.

- 1p 5 "Er zijn tekenen die erop wijzen dat er gezondheidsrisico's aanwezig zijn ..."
(alinea 5)
Waarom drukt de schrijver zich zo voorzichtig uit?
- A Burgers mogen zich hier niet over uitspreken.
 - B De overheid houdt informatie achter.
 - C Er komt binnenkort wetgeving over dit onderwerp.
 - D Er zijn nog geen harde onderzoeksresultaten.

- 1p 6 Wat is het verband tussen alinea 5 en alinea 6?
- A Alinea 5 en 6 vormen een opsomming.
 - B Alinea 6 bevestigt de inhoud van alinea 5.
 - C Alinea 6 geeft het gevolg van alinea 5.
 - D Alinea 6 noemt een voorbeeld bij wat er in alinea 5 wordt verteld.

- 1p 7 “In de volksgezondheid geldt daarom thans het voorzorgprincipe: zolang je niet weet of iets schadelijk is, doe je het niet of stel je heel strenge eisen.” (regels 91-94)
Uit welk(e) van de volgende zinnen of zinsdelen uit de alinea’s 4 en 5 blijkt het duidelijkst dat de overheid zich niet houdt aan dit voorzorgprincipe?
A “de cocktail aan ‘elektrosmog’ waaraan de mens zichzelf in toenemende mate blootstelt” (regels 33-35)
B “maar daarbij is een uitzondering gemaakt voor elektromagnetische straling” (regels 47-49)
C “een stralingsvrije woonomgeving is dus niet afdwingbaar” (regels 51-53)
D “Maar alles wat van buiten komt, blijft uiteraard aanwezig.” (regels 57-58)
- 1p 8 Wat verduidelijkt de schrijver met het verhaal over het staafje DDT in de kinderwieg in alinea 7?
A de weigering van sommige mensen om van vroegere fouten iets te leren
B gebrek aan kennis bij fabrikanten
C het feit dat de overheid soms gevaarlijke situaties laat bestaan
D onwil om mee te werken bij de consumenten
- 1p 9 In alinea 9 geeft de schrijver een opsomming van wat hij in bepaalde gevallen zou doen.
Wat wil de schrijver met deze opsomming tot uitdrukking brengen?
A zijn afkeer van moderne uitvindingen
B zijn kennis van elektromagnetische straling
C zijn kritiek op het overheidsbeleid
D zijn mening over fabrikanten van DECT-babyfoons
- 1p 10 Welke normen worden bedoeld in alinea 10?
A de dagelijkse hoeveelheden gesprekken op de mobiele telefoon
B de eisen waaraan telefoons moeten voldoen
C de gedragsregels tegenover de overheid
D regels voor de toegestane hoeveelheid straling
- 1p 11 Wat is de hoofdgedachte van de tekst *Straling: hele bevolking onvrijwillig proefkonijn*?
A De overheid heeft het recht van de burger op een stralingsvrije leefomgeving verkocht.
B De overheid heeft te weinig aandacht voor mogelijke gezondheidsrisico’s die kunnen ontstaan door het grotere aantal elektromagnetische velden.
C Door een gebrekkige kennis van zaken geeft de overheid te veel geld uit aan het tegenhouden van nieuwe ontwikkelingen in de telefonie.
D Straling, veroorzaakt door het toenemende aantal elektromagnetische velden, zorgt voor veel onrust onder de bevolking.

- 1p **12** Wat is het belangrijkste doel van de schrijver met deze tekst?
- A** de lezers ertoe aansporen alle mobiele telefoons uit hun huis te verwijderen
 - B** de lezers een overzicht bieden van het onderzoek naar elektromagnetische straling
 - C** de lezers ervan overtuigen dat de elektromagnetische straling in Nederland buitensporig toeneemt
 - D** de lezers informeren over de gevaren van elektromagnetische straling
- 1p **13** Een schrijver kan in zijn tekst gebruik maken van:
- 1 feiten
 - 2 zijn eigen mening
 - 3 de mening van anderen.
- Wat gebruikt de schrijver in deze tekst vooral?
- A** 1 en 2
 - B** 1 en 3
 - C** 2 en 3